

MÁRCIUS TIZENÖTÖDIKE PEST-BUDAI STÁCIÓI

Séta az események színhelyén

Március 15 emlékezetes eseményeinek színterét még egy félszázad előtt könnyű lett volna helyszínen, az eredeti épületek, terek, utcák milliójában felkeresni. Sajnos azóta már igen sok százéves épület eltűnt Budapesten s alig találunk egy-egy palotát, épületet, he-

va, másodszer szavalta el a „Nemzeti Dalt”. A vásári népséggel is megsokasodott tömeg kísérte az ifjúságot a mérnöki karra. Ez a fakultás a Ferenciek temploma mellett, a mai Ferenciek-tere 7. szám alatti Ferenciek bazára helyén, a Ferencsek kertjében levő

1842-től Kossuth Lajos a Pesti Hírlapot s nyomtatták is a lapot.

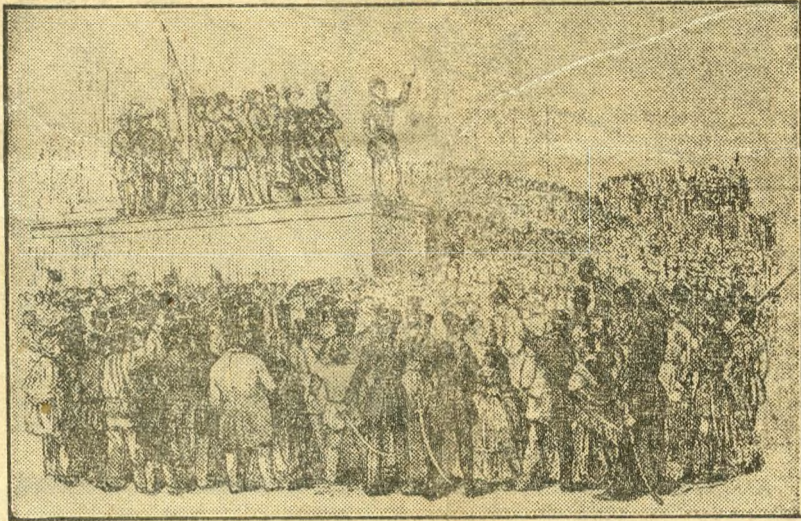
A Muzeuemnál

Mint hogy a nyomdászok közben az ebédszünetre tekintettel abba hagyták a munkát, délután 3 órára hirdették ki Petőfiék a népgyűlést a Nemzeti Múzeum elé. A még mindig szakadó eső dacára sok ezer ember gyűlt össze. Ott újra osztogetták a nyomtatványokat s a magyar ifjúság által emelt egyszerű márványtábla hirdeti, hogy a múzeum északi lépcsőjéről szavalta el Petőfi újra a Nemzeti Dalt.

A régi Városháza

Közhatalozat alapján innen a Városházára mentek. Pest régi szép neoklasszikus stílusú, tornyos Városháza a Belvárosi templom mögött, a mai Piarista gimnázium helyén, a Váci-utcától szegélyezett téren állott óratornyával észak felé. Nagy kár, hogy a teret és az épületet nem őrizték meg.

A régi Városháza tanásterme megnyílt, Rottenbiller Lipót polgármester fogadta Petőfiéket. Rövid tanácsülés után elhatározták, hogy a 12 pontot küldöttséggel az Országgyűlés elé terjesztik. A polgármester azután a 12 pontot az ablakból a sokaságnak bemutatta és lelkesítő beszédet tartott.

Petőfi a múzeum lépcsőjén a „Nemzeti dalt” szavalja

lyiséget, amely 48-as eseményeinknek színhelye volt.

Március 15-ének történetéhez Petőfi és Jókai feljegyzései is értékes és érdekes helyrajzi adatokkal szolgálnak. Petőfi akkor mint fiatal házaspár, Jókaival együtt közösen bérelt lakást a Dohány-utcai, ma már eltűnt Schiller-házban. A március 14-éről 15-ére virradó éjszaka nagy részét Petőfi „imádott kis feleségével”, édesanyja és Jókai társaságában, a bekövetkező izgalom ösztönözésére előérzetében ébren töltötte el. Petőfi idegesen fel alá járt a szobában és hangoztatta, hogy tudatában van a következő nap jelentőségének, ha kell, az erőszakkal szemben is kivívja a sajtószabadságot. Anyja és felesége is bátorították. Rövid alvás után korán „az ifjak kávéházába”, a *Pilvax-kávéházba* sietett.

Hol volt a régi Pilvax?

Tévedések elkerülése céljából meg kell jegyezni, ez nem a Pilvax-közben, a mai Pilvax-kávéház helyén volt, mint sokan hiszik, hanem a Petőfi Sándor-utcában (akkor Uri-utcában), a mai Hermes Bank helyén. Ezt a kávéházat nevezték el 1848-ban Szabadság Csarnoknak, majd Fillinger-kávéháznak.

Március hetediké óta ott gyűlt össze naponként a fiatalság. Vásári Pállal, Bulyovszki Gyulával újra felmentek Jókaihoz a Dohány-utcai Petőfi-Jókai lakásra, és a „Pesti Kör” által már korábban megszerkesztett 12 pontot végleges formába öntötték. Nyolc órára visszatérve a Pilvax-kávéházba, Jókai olvasta fel a proklamációt, azután következett a történelmi pillanat: Petőfi felállt és először szavalta el a „Nemzeti dalt”!

Talpra magyar!

Petőfi megjegyzi, hogy a dalt már március 13-án írta egyik asztalnál, míg felesége a másik asztalnál nemzeti fejkötőt varrt magának.

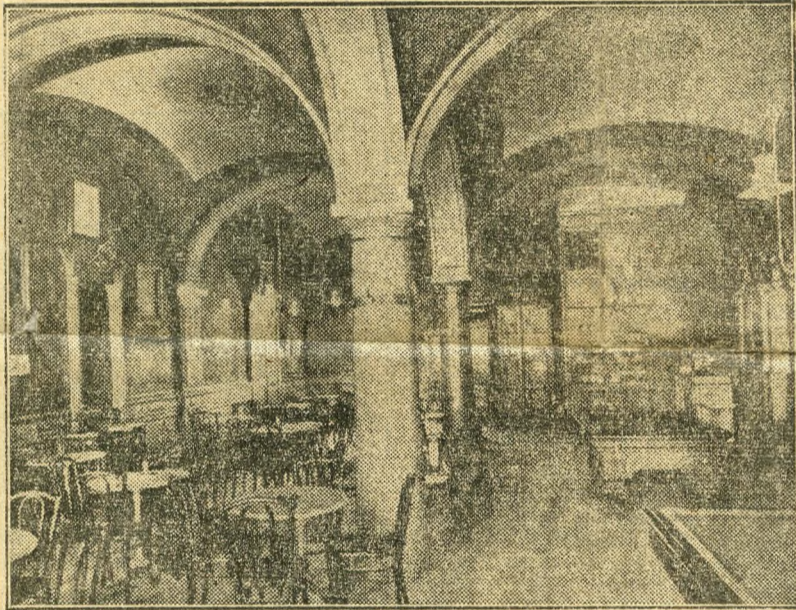
Az ifjúság a kávéház homályos boltíves termében (jövátéhetetlen kár, hogy azt nem őrizték meg az 1913-ban felépült új épületben), szinte vallásos áhitattal harsogta a refrént:

„Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!”

Szakadó esőben

Közel volt a József-napi vásár és már azért is meglehetősen mozgalom uralkodott az utcákon. Először is az egyetemi ifjúságot kellett fellelkesíteni. Petőfi feljegyzése szerint az Orvoskari egyetemen kezdtek, amely a Semmelweis-utcában, a mai Országos Kaszinó helyén állott. Itt szakadó esőben az udvaron Jókai a proklamációt olvasta fel, Petőfi egy székre áll-

kis épületben volt elhelyezve. A téren nagyobb tömeg gyűlt már össze. Petőfi a geometriai terem katedrójáról elszavalta a Talpra Magyar-t s aztán harsányan kiáltot-

Az egykori Pilvax-kávéház a Koronaherceg (Petőfi Sándor)-utcában

ta: „Utánam fiuk!” Innét mentek a mai Pázmány Péter-, akkor Egyetem-terem állott régi egyetem jogi kara elé. A sovány, nyurga Petőfi a fiatalság vállára emelte. A téren harmadszor szavalta el a Nemzeti Dalt. A Károlyi-palota mellett elhaladva, az Egyetem-utcán mentek végig.

Hol született meg a szabad sajtó első terméke

A cenzor felkeresése helyett Petőfi unszolására most már egyenesen a Landerer és Heckenast nyomdához vonultak. Ez a palota szerencsére még ma is áll, a Kossuth Lajos-utca 3. sz. alatt, a Ferenciek temploma mellett; a nyomda a kaputól a Szép-utcáig terjedt. Petőfi, Jókai, Vasvári, a nyomdatulajdonos Landerer óvószavai ellenére lefoglalták a sajtót és a Bajza-utcai Petőfi-múzeumban ma is látható egyszerű sajtógépen nyomtatni kezdték a szabad sajtó első termékeit, a Nemzeti Kiáltványt és a Nemzeti Dalt, amelyeket a tömeg ezrével kapkodott szét.

Le az esernyőkkel!

Jókai zuhogó esőben méltatta az események jelentőségét a kapuból. Egy szemtanú feljegyzése szerint Jókai ekkor kiáltotta az esernyők alatt álló tömegnek: „Le az esernyőkkel uraim, mert aki félti a kalapját, az félti az életét is, aki a ruháját félti, az félti a bőrét is!”

A volt Landerer-ház arról is nevezetes volt még, hogy Jókai szerint annak első emeletén volt akkor elhelyezve a Mágnes kaszinó is. Itt szerkesztette volt különben

Kossuth és Táncsics börtöne

A Verbőczy-utca 9. sz. régi ház udvarán levő fogházba volt elzárva Táncsics Mihály. E házon ma Kossuth Lajos domborművével ellátott szép emléktábla van, miután 1837—40-ig e ház I. emeleti, a kis közre néző sarokszobában töltötte fogságát Kossuth. Fogsága elején ő is az udvaron levő, lépcsőjáraton megközelíthető vasrácsos, sötét helyiségben volt elzárva, amelyben később Táncsics Mihály raboskodott. Diadalmenetben vitték le most már a jámbor Táncsicsot s hozták a hajóhídon át Pestre.

A Nemzeti Színházban

A nap felejthetetlen záró eseménye a Nemzeti Színházban zajlott le. A régi épület helyét csak a Rákóczi-út elején, a Pannonia-szálló előtt levő üres telek jelzi. Mikor Táncsicsot hintón diadalmasan a színházba hozták, a Bánk bán előadása megszakadt. Táncsicsot felhozták a színpadra, de az izgalmtól alig tudott lábon ál-

Eskütétel a Várban
A beremendi hősök
Fényképezik a hangot
Mozaik a mozaikról
Bemutatkozik Melbourne
Előrs a burmai úton
Teljes rádióműsor
Erdődi Béla
Tóth László
Baráth Ferenc
Radocsay Dénes
Balogh Béla
Szabó Erzsébet
írásai

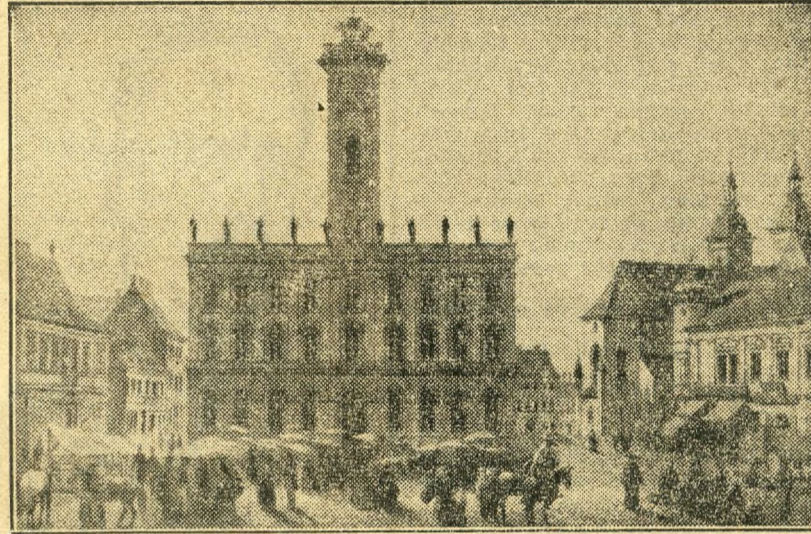
KÉPES KRÓNIKA

e heti számában.

Ara 20 fillér

Szerkeszti: Kolba Gyula

gén a Himnusz, a Szózat, a Rákóczi induló és a Marseillaise hangzottak el.

A régi pesti városháza

lani. Egressy Gábor elszavalta a Nemzeti Dalt. Jókai ekkor találkozott a színpadon a szépséges Laborfalvy Rózával. Az ünnepség vé-

Igy végződött a szép nap, amelyet azóta is méltón ünnepel meg a magyar ifjúság.

Dr. MATEKA BELA

Fej-

és derékfájás, idegesség, émelygés, tisztátalan teint gyakran csak az emésztési zavaroknak következménye. Ilyenkor is kell a

DARMOL

BALLONKABÁT